

"Millimeterrättvisa"

"Väl är det riktigt, att rättsordningen i flertalet västerländska länder är uppbyggd på tanken att lagligheten av myndighets avgörande skall kunna prövas av oavhängiga domstolar. Detta förhållande kan emellertid icke i och för sig utgöra anledning för oss att prisgiva en ordning, som bäres upp av historiska traditioner och med vilken allmänheten är väl förtrogen."

Så lyder kärnpunkterna i utskottsmajoritetens (regeringspartiernas) avstyrkande av motionerna om ökad rättskontroll över förvaltningsbeslut. Det är ord som bör läsas med omsorg. Att flertalet — sannolikt alla — demokratiska stater har en sådan kontroll, ja, att deras rättsordning, som utskottet säger, är "uppbyggd" på grundsatser om rättskontroll, det är, tycker man, ett fullgott skäl för att åtminstone undersöka möjligheten av en liknande ordning i Sverige. Men det tycker inte utskottet. Ty det vore att "prisgiva" ett system, alltså ett system utan rättskontroll, som har "historiska traditioner" — kort sagt, det är gammalt och bör därför få vara kvar. Väl långt går dock utskottet med orden att "allmänheten är väl förtrogen" med vad vi har. Skulle allmänheten alltså ha svårt att vänja sig vid nya utvägar att få rätt gentemot de maktavande? Eller är allmänheten glad över att inte ha dessa utvägar? Så nära det meningslösa kommer sällan ens ett riksdagsutskott, som ängsligt söker efter några gångbara fraser för att avvisa det politiskt misshagliga. Det enkla och väsentliga på den punkten sade hr Svensson i Ljungskile i debatten: "Det finns så många tusental, för att inte säga tiotusental, människor i detta land som har personliga erfarenheter från de senaste 10—15 åren att det är fullkomligt hopplöst att försöka inför det svenska folket påstå att allt här är väl beställt."

Av samma valör som utskottets avslagsmotivering var angreppen mot motionerna i kam-

rarna. Hr Erlander sade sig visserligen vilja "bekänna" att "det är av mycket stor betydelse att man kan åstadkomma trygghet för att den enskildes rätt värnas" — hur tacksamma bör inte medborgarna vara inför en sådan "bekännelse" av landets statsminister! — men i praktiken sökte han sno sig ifrån hela problemställningen genom sin vanliga jargong av komik och småstick. Det enda ledmotiv i hans anföranden man kan finna är att medborgarna har det bättre i Sverige än förr. Så är utan tvivel fallet, men nu gäller det att göra deras ställning ännu bättre genom att frångå en gammal ordning, utbildad under och förställd blott med tanke på ett skede då förvaltning och rättskipning hörde ihop på ett helt annat sätt än nu. Varför en sådan förbättring inte skulle kunna övervägas blev endast i förbigående berört. Det är betecknande att man rent av med allvar pekade på den kontroll som ligger i konstitutionsutskottets granskning av statsrådsprotokollen. Var och en vet dock att en rättsprövning här knappast är tänkbar och att, framför allt, regeringspartiernas representanter alltid godkänner vad regeringen gjort. Att de män ur ledet som de regerande partierna låter få plats i konstitutionsutskottet — ett av riksdagens minst eftersökta och respekterade utskott — skulle ge sig på att attackera sina ledare för olagliga åtgärder, det är sannerligen en halsbrytande tanke.

"Regeringen och riksdagsmajoriteten vill icke att en medborgare, som anser sin rätt kränkt genom något Kungl. Maj:ts beslut, skall få sin rätt prövad av domstol." Det är det enda väsentliga. En rättsprövning begränsar regeringens handlingsfrihet; ett domstolsutslag som förklarar att regeringen haft orätt försvagar dess anseende. Inför den risken avvisar regeringen och dess trogna majoritet en utredning rörande en sådan rättskontroll, som är självfallen i andra demokratier.

Under riksdagsdebatten svarade hr Erlander ivrigt hr Undéns uppträdande i en annan rättsdebatt för några dagar sedan. Utrikesministern förhånade då en av sina motståndares "rättfärdighetslidelse" och talade med tanke på Lifacofallet med ironi om strävandet efter "millimeterrättvisa". Hr Erlander citerade emellertid inte sin kollega. Vad denne sagt var alltför avslöjande. Det föraktfulla talet om millimeterrättvisa ger regeringens hållning i ett enda ord. I detta fall brukades ordet för att klargöra att en person som genom ett lagstridigt myndighetsbeslut fått sin ekonomiska verksamhet kränkt inte borde beklaga sig eller beklagas; de som tyckte att han borde få rättvisa strävade efter något löjligt, efter millimeterrättvisa. Det är ett sätt att uttrycka sig som har gamla och enkla anor. Det stämplade dem som ställer sig på rättens linje som pedanter, kverulanter, bråkmakare; de som avvisar rättskravet blir personer av högre typ, utan sinne för de

småsaker som bekymrar småsinnen. Med sådana paroller kan man komma långt. Är det inte fråga om millimetrar då höga ämbetsmän är inblandade i skandalaffärer och behåller sina befattningar eller av regeringen betygas oinskränkt förtroende eller då vissa personer, företag och organisationer med orätt favoriseras? Bort med millimeterrättvisan, det blir en bra paroll för dessa ministrar, som spelar över människor i hägnat av en lydlig majoritet.

Man skrattade, enligt skilda yttranden, mycket på regeringsbänken under den stora rättsdebatten. Man sade också mycket kvicka saker. Hr Erlander slog ned en motståndare med orden att "mycket tål de här högtalarna, och att ett sådant uttalande kan göras utan att de går sönder vittnar om hur långt tekniken har kommit"; han talade också om att "det brukar vara så när jag fått in en fullträff, att motståndaren klagat över att jag har ett så dåligt sätt att diskutera". Sådan är hållningen, och nivån.